

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ เดอะรอยัล ปริ๊นเซส คอนโดมิเนียม หัวหิน
๒๒-๒๔ กันยายน ๒๕๕๘

โดย

วันชัย ภู่งาม

ณ กาลครั้งหนึ่ง ที่ เดอะรอยัล ปรีนเซส คอนโดมิเนียม หัวหิน ๒๒-๒๔ กันยายน ๒๕๕๘

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

เมื่อวันที่ ๒๒ - ๒๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๘ คุณกฤษมา โกมลภิตติ (พี่จุ) พร้อมด้วยพี่ ๆ น้อง ๆ ที่ประกอบด้วย พี่เมตตา ชัยศรีโสภณกิจ คุณหนึ่ง น้องสาวคนเล็กของพี่จุ และครอบครัวชัยศรีโสภณกิจ ได้กราบเรียนเชิญท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ไปพักผ่อนที่เดอะรอยัล ปรีนเซส คอนโดมิเนียม อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นการกราบเรียนเชิญท่านอาจารย์ไปพักผ่อนที่นี่เป็นประจำทุกปี ด้วยจุดประสงค์ของท่านเจ้าบ้าน คือ เพื่อที่ท่านอาจารย์จะมีเวลาพักผ่อนจากการ

ตราครุฑเดินทางไปสนทนาธรรมตามที่ต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศ และเป็นที่ทราบกันดีในหมู่ผู้ใกล้ชิดว่า ขณะนี้ท่านอาจารย์มีโปรแกรมที่มีผู้กราบเรียนเชิญท่านไปสนทนาธรรมทั้งในเวียดนาม สหรัฐอเมริกา ศรีลังกา และในประเทศไทย เต็มยาวเหยียดไปจนถึงปี ๒๕๕๙ แล้ว

ท่านอาจารย์เคยกล่าวกับข้าพเจ้า เมื่อครั้งที่คุณเบญจวรรณ รัชมีสุวรรณกุล และเพื่อน ได้กราบเรียนเชิญท่านไปสนทนาธรรมที่แฟรนน้ำตลาดบางหลวง ร.ศ. ๑๒๒ เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ว่า เวลาที่สบาย ๆ สำหรับท่าน คือ การที่ได้ตื่นนอน

แบบสบาย ๆ ในตอนเช้า โดยที่ไม่ต้องรีบเร่งไปไหนตามเวลาที่กำหนด ซึ่งข้าพเจ้าเข้าใจว่า เวลาแบบนั้นสำหรับท่านแทบไม่มีเลย เนื่องจากทุกวันนี้ ท่านต้องตื่นเช้าเพื่อเตรียมตัวให้พร้อม เพื่อรอผู้มารับไปตามคำเชิญ ตามกำหนดการที่มีในแต่ละวัน โดยท่านแทบไม่ค่อยได้อยู่บ้านแบบสบาย ๆ ในหมู่ญาติพี่น้องลูกหลานของท่านเลย เวลาของท่านทั้งหมดเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นโดยแท้ ดังที่พี่แดง (พลอากาศตรีหญิง กาญจนา เชื้อทอง) ได้บันทึกไว้ในกระทู้ [อาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ผู้เสียสละและทุ่มเทเวลาให้กับศาสนานานาชาติ](#) ที่เพียงได้อ่านแค่ชื่อกระทู้ก็รู้สึกปีติ และเห็นได้ชัดเจนในความเมตตากรุณาของท่านอาจารย์ ที่เห็นประโยชน์ของการศึกษาพระธรรม ตลอดระยะเวลา รวมหกสิบปีที่ผ่านมา

การเดินทางมาพักผ่อนของท่านอาจารย์ที่คอนโดแสนสวยริมชายหาดหัวหินแห่งนี้ เป็นกุศลเจตนาของพี่จุและครอบครัว ชัยศรีโสภณภิกขุที่นำอนุโมทนาอย่างยิ่ง ที่ทำให้พวกเราทุกคนได้ชื่นใจที่เห็นภาพท่านอาจารย์และคุณป้าจืด (คุณสุจิตต์ อึ้งภากรณ์ น้องสาวของท่านอาจารย์ที่ติดตามดูแลท่านอาจารย์) ได้ตื่นเช้าแบบสบาย ๆ และได้พักผ่อนจริง ๆ แม้จะมีการสนทนาธรรมซึ่งเป็นปกติของท่าน ที่ไม่ว่าท่านจะอยู่ที่ไหน ๆ ก็เป็นไปกับความเมตตาปรารถนาดีต่อทุกคน เป็นการสนทนาแบบสบาย ๆ ตามอัธยาศัย ไม่มีพิธีต้องอะไร ทำให้ทุกท่านที่มีโอกาสได้อยู่ร่วมในที่นั่นปิดซาบซึ่งในความเกื้อกูลของท่านอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง การสนทนาได้ตอบโดยใกล้ชิด ทำให้ความการสนทนามีความ

ละเอียดและตรงไปตรงมา ชัดเจน จนทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะถอดความมาฝากทุกท่านเสียทั้งหมด แต่ทำได้เพียงพอสังเขปเท่านั้น เพราะจะทำให้กระตุยวามากจนเกินไป อีกทั้งข้าพเจ้าเองก็ต้องแบ่งเวลาให้กับภารกิจอื่น ๆ ในชีวิตประจำวันด้วย ซาตินั้น ๆ อาจมีเวลามากกว่านี้ หากสะสมอัธยาศัยจนมีกำลังถึงการสละอาคารบ้านเรือน ดังเช่นบรรพชิตผู้มีอัธยาศัยและเห็นถึงประโยชน์ของการอบรมเจริญปัญญาในเพศที่ไม่ต้องมีภาระอย่างชาวบ้าน แต่ตอนนี้ เมื่อพอเริ่มมีความเข้าใจธรรมบ้างตามสมควร ก็รู้อัธยาศัยของตนเองว่า ยังชอบที่จะอยู่บ้านครองเรือนแบบนี้ดีที่สุดแล้ว เพราะจากการที่เคยคิดว่าอยากจะหนีความวุ่นวายในชีวิตไปบวช เพราะเบื่อโน่น เบื่อนี้ (ไม่ได้คิดว่าจะไปรู้แจ้งธรรม) เป็นความคิดก่อนที่จะพบพระธรรมคำสอนที่ถูกต้อง เมื่อพบคำสอนที่แท้จริงจากการถ่ายทอดโดยความเมตตาของท่านอาจารย์แล้ว ก็รู้ถึงอัธยาศัยที่แท้จริงของตน ไม่หลงคิดที่อยากจะไปบวชอีกเลย เพราะเหตุว่า การบวชด้วยความไม่เข้าใจนั้น

นอกจากจะทำให้เป็นผู้ที่ทำร้ายตนเองด้วยโทษแห่งการที่จะประพาศิตพระธรรมวินัย ได้โดยง่ายแล้ว ยังจะทำให้พระศาสนามัวหมองด้วยความเห็นผิดและประพาศิต ประการต่าง ๆ อีกด้วย หากไม่ว่าการประพาศิตพระธรรมวินัยนั้นเป็นโทษภัยที่ร้ายแรง ที่สุดแก่ตนเองอย่างน่าสงสารที่สุด เพราะมีแต่จะเป็นเหตุให้ไปสู่อบาย ทุกคติ วินิบาต นรก โดยสถานเดียว

สำหรับการนำเสนอความการสนทนาธรรมในวาระนี้ จะขออนุญาตนำเสนอ ความการสนทนาออกเป็น ๒ ตอนด้วยกัน ในตอนแรกนี้ เป็นภาพและความการสนทนา ที่ เดอะรอยัล ปรีนเซส คอนโดมิเนียม ที่หัวหินของพี่จู่และพี่ป๊ (ดร.ปรีดา โกมลภิตี สามี ของพี่จู่) ซึ่งเป็นไปด้วยความละเอียด ลึกซึ้ง อีกทั้งเป็นกาลที่หมดไปแล้ว สิ้นไปแล้ว ดับ ไปไม่เหลือแล้ว ไม่สามารถหาฟังจากที่ไหนได้อีกเลยในตลอดสากลจักรวาล นอกจากนี้ จะได้นำเสนอทุกท่านดังต่อไปนี้เพียงเท่านั้น และอีกตอนหนึ่ง เป็นภาพและความการ

สนทนาธรรมจากการแวะรับประทานอาหารกลางวัน ที่บ้านพักตากอากาศของคุณภา จันทรางศุ ในวัน เดินทางกลับ

ก่อนที่ทุกท่านจะพิจารณาความการสนทนา ข้าพเจ้าก็ขอนำเสนอประโยคหนึ่งที่ประทับใจ ควรที่ ทุกคนจะได้ฟังไว้อย่างแนบแน่นในหทัยว่า "พระธรรม ไม่ได้อยู่ในหนังสือ แต่กำลังมี กำลังปรากฏ ในขณะนี้!!!"

ท่านอาจารย์ :

เพราะฉะนั้น ฟังธรรมะ เพื่อเข้าใจ รู้ว่า ไม่ใช่เรา "เข้าใจ" คือ "รู้ว่า ไม่ใช่เรา" เท่านั้น!! ฟังไปเรื่อย ๆ เข้าใจไปเรื่อย ๆ แล้วก็จะรู้ว่า ไม่ใช่เรา!! ทีละเล็ก ทีละน้อย แล้วก็เห็น ความต่างกัน ของปัญญาชั้นฟัง กับ ปัญญา ที่เป็น สติสัมปชัญญะ เมื่อสติสัมปชัญญะเกิดเมื่อไหร่ ถ้ายังไม่ เกิด ก็ไม่รู้ หายสงสัยไปได้เยอะไหม? หรือยังสงสัยอยู่?

คุณพรทิพย์ :

หายสงสัยไปเยอะเลยคะ หลายเรื่องเลย

ท่านอาจารย์ :

ไม่ต้องไปคิดถึงอะไรเลย!! นอกจากสิ่งที่กำลังปรากฏ!!...
จนกว่าจะเข้าใจ...สิ่งที่ปรากฏ!! ถ้าเราไปคิดถึงเรื่องอื่น
ไม่มีวันที่จะเข้าใจสิ่งที่ปรากฏ เพราะปรากฏแล้ว เกิดแล้ว
ไม่มีใครไปทำอะไรเลย ตามเหตุตามปัจจัย แสดงความ
เป็นอนัตตาตรงนี้แหละ!!! ตรงที่เกิดขึ้นตามเหตุตาม
ปัจจัย ต้องไปนึกถึงชื่อ "ฉันทะ" ไหม?

คุณพรทิพย์ :

ไม่ต้องคะ

ท่านอาจารย์ :

แต่เข้าใจ ว่าฉันทะ ไม่ใช่โลภะ เห็นไหม? ไม่อย่างนั้นก็
ยังคงเป็นเรา เพราะมันรวมกัน เพราะฉะนั้น เวลาฟัง
ธรรมะ รู้ว่า "ฟังเพื่อเข้าใจ" ไม่ใช่ฟัง เพราะอยากจะไปรู้
ฉันทะ หรือว่า อยากจะไปรู้โลภะ แต่รู้ว่า ฉันทะ ไม่ใช่
โลภะ แสดงให้เห็นพระปัญญาคุณว่า เจตสิกใกล้เคียงกัน
มาก แต่ก็ไม่ใช่อันเดียวกัน แล้วเราจะไปรู้หรือ? ก็แล้วแต่
ไม่มีความเป็นตัวตน ว่าจะรู้อะไร เราถึงจะเห็นการสะสม
ของเรา ไม่ว่าจะไปปรากฏ รู้เลย อุปนิสสย เคยสะสมมา
ที่จะเข้าใจอะไร ที่อะไรจะปรากฏ ไม่ใช่เราไปเลือก ด้วย
ความเป็นตัวตน

เพราะฉะนั้น สิ่งที่เกิดขึ้น ส่องถึงความเป็นอนัตตา แล้ว
ก็ส่องถึงการสะสมมา เป็นปัจจัยที่จะให้เกิดขึ้นเป็นอย่าง
นั้น ขณะนี้มี "เห็น" มี "แข็ง" ก็แล้วแต่จะรู้อะไร เพราะว่า

สติสัมปชัญญะเกิดรู้ ไม่ใช่เราไปเลือก ถึงจะไม่มีตัวตน
ไม่อย่างนั้นก็ยังมีความเป็นเรา

คุณพรทิพย์ :

ขณะที่ศึกษาธรรมะ ถ้าสิ่งนั้นยังไม่ปรากฏ เราก็ศึกษา
เรื่องราวไป

ท่านอาจารย์ :

ให้รู้ว่า "มี" และ "ไม่ใช่เรา" เพื่ออะไร? มี คือ ไม่ใช่เรา!!!
แต่มี เมื่อมีปัจจัย เท่านั้นเอง ค่อย ๆ สะสม ความเป็น
ธรรมะ ไม่ใช่เรา แล้วก็เป็นปกติ ต้องเป็นปกติด้วย!!
ธรรมดา

คุณนภา :

แฉ้วเคย แต่ไม่ได้ว่าอยากรู้ลักษณะของเขานะคะ แต่แฉ้ว
เคยฟังท่านอาจารย์เคยกล่าวถึงว่า แม้ลักษณะสภาพที่
เป็นฉันทะ เขายังบอกไม่ได้เลยว่าเป็นอย่างไร ท่าน
อาจารย์เคยพูดไว้ในเทป

ท่านอาจารย์ :

เวลานี้ ถ้าเกิดติดข้อง มีทั้งฉันทะและโลภะ แยกได้ไหม?

คุณนภา :

แยกไม่ได้ค่ะ

ท่านอาจารย์ :

แต่มีทั้งสองอย่าง เพื่อให้รู้ว่า พระพุทธเจ้าตรัสรู้ ฉันทะ เป็นฉันทะ โลภะเป็นโลภะ แต่ไม่ใช่หมายความว่า พอพูด อย่างนี้ เราจะไปรู้ฉันทะ ไม่ใช่!! เข้าใจตามที่ได้ฟัง แต่ ไม่ใช่ให้เราไปเลิกรู้ฉันทะ รู้นี้ หรือไม่ใช่ให้อยากรู้ฉันทะ รู้นี้ เพราะกำลังมีก็ไม่รู้ กำลังปรากฏ ก็ไม่รู้ จะรู้เมื่อไหร่ ก็ แล้วแต่ปัจจัย มีปัจจัยเมื่อไหร่ก็รู้

คุณนภา :

แต่ว่า หมายถึงว่า ขณะนั้น สภาพธรรมะปรากฏ แล้วรู้ รู้ ว่าเป็นลักษณะของฉันทะ

ท่านอาจารย์ :

ถ้าฉันทะไม่ปรากฏ จะรู้ไม่ได้เลย

คุณนภา :

ถ้าฉันทะกำลังปรากฏ แล้วผู้รู้รู้...

ท่านอาจารย์ :

ไม่ต้องเรียกชื่อ!!!

คุณนภา :

ไม่ต้องเรียกชื่อ เขาก็จะรู้ว่า อันนี้ ไม่ใช่โลภะ

ท่านอาจารย์ :

ปัญญาตัวเอง ทุกอย่าง!!! ปัญญาเห็นถูกทุกอย่าง!!!

คุณนภา :

เพียงแต่ว่า เวลาท่านอาจารย์บรรยาย เขาบอกว่ายาก มากที่จะบรรยายลักษณะสภาพของฉันทะ ซึ่งไม่มีทางที่ จะรู้ได้

ท่านอาจารย์ :

แล้วแต่ปัญญา การศึกษาธรรมะ ไม่ใช่ให้หวัง ด้วยความ เป็นเรา!!! ไม่ใช่เรียนไป ยิ่งเกิดโลภะ อยากจะรู้ ไม่ใช่!!! ถ้าขณะนั้นเป็นอย่างนั้น คือ "ผิด"

- คุณนภา : เข้าใจค่ะ ว่าต้องเป็นแบบนั้น ก็เลยเข้าใจว่า สภาพธรรมะ
อื่น ๆ ...
- ท่านอาจารย์ : แล้วแต่!! ทั้งหมดที่มี แล้วแต่อะไรจะปรากฏกับสติ เลือก
ให้สติไปรู้มัน รู้ไม่ได้!!!
- คุณนภา : เมื่อสภาพธรรมะนั้นเกิด ก็คือ อย่างนั้นเลย ไม่ต้องบอก
ชื่อ

- ท่านอาจารย์ : ไหนใครลองพรรณนาขนมจีนน้ำยาสิ พรรณนาให้ฟัง
หน่อย พรรณนาอย่างไร ก็ไม่เหมือนขณะที่ กำลังลิ้มรส!!!
แล้วจะไปบอกว่าอย่างไร? ฉันทะกับโณกะ ถ้าทราบใดที่
ยังไม่ใช่ปัญญา แม้สภาพนั้นปรากฏก็สงสัย เพราะฉะนั้น
ขณะนั้น ถ้าปัญญาเกิด รู้ว่า สงสัย เป็นธรรมะ เห็นไหม?
กว่าจะหมดเลย ไม่เหลือเลย ถึงจะรู้ว่า ผู้ที่เป็นพระอริย
บุคคลด้วยปัญญาจริง ๆ ในความเข้าใจความเป็นอนัตตา
แล้วต้องรู้สภาพธรรมะ โดยไม่หลงเหลือว่าเป็นเรา เพราะ
ต้องไปถึงอนุสัยกิเลส

คุณนภา :

ท่านอาจารย์บอกว่าให้พรรณนาขนมจีนอะไรอย่างนี้ไม่ได้ แม้กระทั่งขณะกิน เรายังไม่รู้เลยว่ามันเป็นรสชาติอะไรหรืออะไร

ท่านอาจารย์ :

บอกไม่ได้เลย เพราะว่า หน้าทีของชีวหาวิญญานเท่านั้นที่จะรู้ และรู้แล้วก็ไม่ต้องพูด!!! พูดก็ไม่ว่าจะพูดอย่างไร (เพราะว่าผ่านไปแล้ว หหมดแล้ว) แล้วก็ไม่ว่าจะพูดว่าอย่างไรด้วย ก็เพียงว่า มีโอกาสได้ฟังพระธรรม เห็นความลึกซึ้งอย่างยิ่ง แล้วก็รู้ว่า สามารถที่จะเข้าใจได้ แล้วก็เป็นบุญที่สะสมไว้แต่ปางก่อน ทำให้มีโอกาสดังฟัง แล้วก็รู้ว่าฟังแค่นี้ไม่พอ ถ้าบุญนี้ให้ผล ก็สามารถที่จะได้ฟังต่อไปอีก คุณเบญญา ไม่สงสัยเลยวันนี้?

คุณเบญจมาศ :

ยังไม่สงสัยค่ะ ขอฟังไว้ เข้าใจไว้ค่ะ

ท่านอาจารย์ :

ถูกต้อง!!! ใช่!!! ยิ่งฟัง ยิ่งเข้าใจขึ้น!!! ถ้าขาดการฟัง ไม่มีทางที่จะเข้าใจได้ เพราะต้องเป็นคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่จริง ละเอียด ลึกซึ้ง ฟังบ่อย ๆ ก็ค่อย ๆ เข้าใจขึ้น

คุณพรทิพย์ :

กราบท่านอาจารย์ค่ะ วันนี้ก็เป็นความเข้าใจที่จะได้ไม่ศึกษาผิด

ท่านอาจารย์ :

ค่ะ ไม่ใช่ตัวหนังสือ ทุกคำ กล่าวถึงสิ่งที่กำลังมี ให้เข้าใจ
ในขั้นฟัง ว่าไม่ใช่เรา

คุณพรทิพย์ :

ไม่เช่นนั้น กำลังจะหลงทางค่ะ

ท่านอาจารย์ :

แล้วก็จะไปคิดโน่น คิดนี้ ไหญ่โตจากสิ่งที่ได้ยินแต่ละคำ
ใช่ไหม? ไม่ว่าจะเป็นหทัยวัตถุ (ที่นำมาถามในตอนต้น)
อะไร ๆ ฟัง รู้ว่ามี แล้วก็ไม่ใช่เรา ส่วนจะรู้อะไร ก็คือ
แล้วแต่สภาพธรรมะที่เป็นอนัตตา แล้วแต่สติสัมปชัญญะ

คุณพรทิพย์ :

กราบขอบพระคุณค่ะ

ท่านอาจารย์ :

ปัญญารู้ใหม่ ว่าสติเกิด หรือว่า หลงลืมสติ?

คุณพรทิพย์ :

ท่านอาจารย์ :

ปัญญารู้ทุกอย่างค่ะ

เพราะฉะนั้น ปัญญาไม่หลอก ไม่ใช่เอาโน่น นี่ มาเป็น สติสัมปชัญญะ ไม่ใช่!!! แต่ถ้าเป็นโงะ หรือเป็นอวิชชา ลวงทันที!!! "เสียง" มี ไช้ไหม? "ได้ยิน" มี ตอนนี้นำเข้าใจ อะไร? ถ้าสติสัมปชัญญะไม่เกิด ก็คือ ไม่รู้ขณะนั้นแหละ!!! "แข็ง" ก็ปรากฏ อะไรก็ปรากฏ แต่ก็ไม่ได้รู้ความเป็นจริง ว่า เป็นธรรมชาติ กว่าจะ นี่เป็นธรรมชาติ สิ่งที่มีจริง ช่วงขณะที่ ปรากฏ ทุกคำต้องเก็บไว้ เพราะเป็นคำจริง จริงช่วงขณะที่ ปรากฏ!!!

ถ้าปัญญาสมบูรณ์ เกิด-ดับ ถึงจะตรงกับที่ว่า มี เพราะ เกิด แล้วก็ดับ และไม่กลับมาอีก ลองคิดว่า ชื่นพึง เข้าใจแค่นี้ แต่ประจักษ์แจ้งนี้ ความเข้าใจมันคงจริง ๆ เข้มแข็ง สามารถที่จะละความพอใจได้แค่ไหน แล้วแต่ ระดับขั้นของปัญญาอีก

เพราะฉะนั้น จากไม่เคยได้ยินได้ฟังธรรมะเลย ไม่รู้จัก ปริยัติ เขาบอกว่า นี่ปริยัติ จิตมี ๘๙ เจตสิกมี ๕๒ เข้าใจ ว่านั่นคือปริยัติ แต่ถ้าถามว่า นี่ เป็นอะไร? ตอบไม่ได้ นั่นหรือปริยัติ? เพราะต้องเป็นการเข้าใจ ที่ใช้คำว่า รอบรู้ คือ เข้าใจที่มันคงเป็นสัจจญาณ

...เพราะฉะนั้น เวลาที่เข้าใจอย่างมั่นคง トラบใดที่สติสัมปชัญญะ ไม่ได้รู้เฉพาะลักษณะหนึ่ง ขณะนั้นก็รู้ว่า ก็เป็นขั้นความเข้าใจ แต่พอเดี๋ยวนี้ แข็งอย่างธรรมดา แต่ฟังมาจนกระทั่งขณะนั้น รู้ความต่างของขณะที่แข็งธรรมดา กับความเข้าใจ มาจากไหน ก็มาจากที่ฟังแล้วทั้งหมดนั้นแหละ แต่ว่า ตอนที่ไม่เกิดก็ไม่เกิด แต่ตอนที่เกิด ก็คือ ความเข้าใจนี้อยู่ตรงนั้น ในลักษณะที่เป็นธรรมะ

นี่คือ จากปริยัติ เป็นปฏิบัติ และจากปฏิบัติ กว่าจะถึงปฏิเวธ ก็คือ ค่อย ๆ คุ่นเคย กับธรรมะ เวลานี้ คุ่นเคยกับ "ความเป็นเรา" หรือเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างมั่นคงมาก ยังไม่คุ่นเคยกับว่า แข็งเป็นแข็ง สิ่งที่ปรากฏทางตา ก็เพียงแค่ว่า ปรากฏเมื่อเห็น เห็นไหม? ปรากฏเมื่อเห็น คำนี้ดูธรรมดามาก แต่ธรรมดากว่านี้ ปรากฏเมื่อเห็น เมื่อไม่เห็น ไม่มี!!!...

...เพราะฉะนั้น จะมีเราหรือ? จะมีสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่คิดว่า มूलนิช ยังมียู่หรือ? นั่นคือแค่ "ความจำ" แต่ละคำที่ทรงแสดง แสดงละเอียดมาก ทางตา ก่อนที่จะมีการเห็น จิต

เกิดดับ อะไรเกิดก่อน เห็นแล้วดับไป จิตต่อไปแม้ว่าจะมี
สิ่งที่ปรากฏ โดยมีวัตถุเจตสิก แต่ไม่เห็น แต่มีอารมณ์นั้น
คิดดู ความต่างของเห็น ของจักขุวิญญาณที่เห็น กับจิตที่
เกิดต่อ ต่างกันแล้ว เจตสิกก็ไม่เท่ากัน ฟัง เพื่อเข้าใจว่า
เป็นธรรมชาติ แต่ไม่ใช่ฟังจะไปรู้ วัตถุเจตสิกตอนนั้นตอนนั้น
ไม่ใช่!!! แค่นี้ก็คือ ให้ความละเอียด ซึ่งเป็นธรรมชาติ
ทั้งหมด

คุณพรทิพย์ :

กราบท่านอาจารย์ ยังมีอีกประโยคหนึ่ง ที่ได้อ่านจาก
แนวทางเจริญวิปัสสนาว่า ไม่นำเอาเรื่องราวมาเกี่ยวโยง
โยงไปโยงมา อะไรอย่างนี้ ก็จะไม่รู้ลักษณะของสภาพ
ธรรมชาติ

ท่านอาจารย์ :

เพราะฉะนั้น แท้ปรากฏ-ดับ ไม่เกี่ยวโยงเป็นเก้าอี้ หรือ
ว่าเป็นโต๊ะ หรือว่าเป็นแขนเรา หรือว่าเป็นอะไร

คุณพรทิพย์ :

หรือว่า เมื่อวานยังมีอยู่

ท่านอาจารย์ :

ทั้งหมดเลย แต่ละคำถ้าเราเข้าใจ ไม่มีปัญหาเลยใช่ไหม?
คือ สิ่งนั้นเป็นเช่นนั้น เกิดแล้ว หหมดแล้ว เกิดแล้วหมดแล้ว
นี่ ปัญญาต้องถึงระดับไหน? ที่จะมั่นคง ไม่ใช่อะไรเลย
เพราะคำว่าตัวตน หมายความว่า เป็นสิ่งหนึ่ง สิ่งใด ไช้
ไหม? นี่ยังเป็นไมโครโฟน นั่นยังเป็นเก้าอี้ เป็นสิ่งหนึ่ง สิ่ง
ใด แล้วนี่เป็นสัณกาย-เป็นเรา "เห็น" เป็นเรา "ได้ยิน" ก็เป็น
เรา "คิดนึก" ก็เป็นเรา แต่เป็นเก้าอี้ นี่เป็นโต๊ะ นี่เป็นพื้น
เห็นไหม? แต่ทั้งหมดก็คือ เห็นว่าเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด แต่สิ่ง
หนึ่งสิ่งใดที่ไม่ใช่เรา หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่ง เป็นเรา ถ้าสิ่ง
หนึ่ง สิ่งใดที่เป็นเรา ก็ตรงนี้ แต่สิ่งนี้ก็สิ่งหนึ่งสิ่งใด แต่
ไม่ใช่ตรงนี้

...เพราะฉะนั้น จึงมี "อัตตานุทิฏฐิ" เห็นว่าเป็นสิ่งหนึ่ง สิ่งใด คือ อัตตา กับ สักกาย เห็นว่า ที่นี่ เป็นเรา รวมกันแล้ว นี่ เป็นเรา ความหมายอันเดียวกันเปื้อน แยกเป็น ๒๐ เท่ากัน เพราะฉะนั้น เราฟังแล้วเราก็ตระหนักว่า ตราบใดที่ไม่ใช่เป็นเพียง "แข็ง" ตราบใดที่ไม่ปรากฏการเกิดแล้วดับ ที่จะทำให้เราละการยึดถือซึ่งเราเคยยึดถือว่ามันเป็นอย่างนั้นนี่ ละได้อย่างไร? นอนอยู่ที่นี่ แขนเรา ขาเรา ทั้งนั้น ไม่เห็นด้วยซ้ำไป ยังไปต่อถึง หัวใจเรา ตับเรา ปอดเรา เข้าไปอีกใช่ไหม? พันเรา...มันไม่มีที่จะปรากฏ แต่ "ตัวจำ" นี้ใช้คำว่า อัตตสัญญา สัญญา-จำ ว่าเป็นสิ่งหนึ่ง สิ่งใด เหนียวแน่นมาก เพราะคุ้นเคยชินกันมา ไม่ใช่ชาตินี้ชาติเดียว ก็ชาติในแสนโกฏกัป ถ้าไม่มีการได้ฟังพระธรรม มันก็จะชินต่อไปอีก!!! ว่ามันเป็นสิ่งหนึ่ง สิ่งใด แน่นนอน...

...แต่พอได้ฟังแล้ว เราถึงจะรู้ว่า ต่างกันมาก กว่าที่จะละ
 ความเป็นสิ่งหนึ่ง สิ่งใด ให้มันคงจริง ๆ ว่า อนัตตา มัน
 ไม่ใช่สิ่งที่เที่ยง ที่เราเคยจำไว้ว่า มันเป็นเก้าอี้ เป็นแขน
 เป็นตา เป็นหน้า เป็นอะไรทั้งหมดเลย เพราะฉะนั้น กว่า
 อันนี้ ปัญญา จะค่อย ๆ เข้าไปถึงอนุสัย เพราะการดับ
 การยึดถือสภาพธรรมะ ไม่ใช่เพียงอย่างเดียว ทั้งหมดที่
 เคยเป็นเราวันนี้ ทั้งเห็น ทั้งชอบ ทั้งไม่ชอบ ทั้งแข็ง ทั้ง
 อ่อน ทั้งอะไรทั้งหมด เพราะว่า ถ้าไม่เป็นเรา ก็เป็นขนม
 หม้อแกง หรือเป็นอะไรใช่ไหม? ก็ยังเป็นสิ่งหนึ่ง สิ่งใดอยู่
 แต่โดยตามความเป็นจริงคือ ไม่มีอะไร นอกจาก ธรรมะ
 แต่ละหนึ่ง เพราะไม่รู้ เกิดดับรวมกัน เป็นนิमित ทำให้จำ
 ได้ในความเป็นอัตตา...

...ถ้าเข้าใจจริง ๆ อัตตากับอนัตตา ตรงกันข้าม อวิชชา
 กับปัญญา ก็ตรงกันข้าม จะละได้ ก็ด้วยปัญญา อวิชชา
 จึงจะค่อย ๆ จางลงไปได้ เพราะว่า อวิชชาเนืนานแล้ว
 แล้วโลภะก็นานแล้ว ทิฏฐิก็นานแล้ว กว่าที่จะละสิ่งที่ นาน
 แสนนาน ติดแน่นอยู่ในจิต เยอะแยะไปหมดเลย ทางฝ่าย
 อกุศลและกุศลที่สะสมมา ปัญญาเขาก็สามารถจะค่อย ๆ
 เข้าใจขึ้น ตรง นี่ขึ้นฟัง!!!!...

...เพราะฉะนั้น ปัญญาเขาสามารถที่จะเข้าใจความต่าง
ของสติสัมปชัญญะ ซึ่งเป็น ปฏิบัติ ไม่ใช่เรา แต่ถ้ายังไม่
เกิด ไม่มีทางรู้ ก็แข็งอย่างนี้ ใช่ไหม? กายวิญญูณ รู้ แต่
สติสัมปชัญญะก็รู้แข็ง พร้อมกับความเข้าใจถูก รูป
เหมือนเดิม ทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนเดิม อะไรเพิ่มขึ้น? ตัว
ปัญญา ที่เข้าใจ!!!!...

...เพราะฉะนั้น ปัญญาตรงนั้น กว่าจะคมกล้า พอที่จะละ
สละคืน การที่เคยยึดถือว่า เป็นสิ่งหนึ่ง สิ่งใด ต้องเป็นผู้ที่
ตรงอย่างยิ่ง!!

ด้วยเหตุนี้ บารมี ๑๐ มาแล้ว ต้องเป็นคุณความดีที่
ค่อย ๆ ไม่ให้อกุศลที่สะสมมาเกิด จนกระทั่งปิดบัง ไม่ให้
สามารถที่จะรู้ความจริงได้ เพราะว่าเราเกิดมาชาตินี้ ถ้า
ไม่ได้ฟังธรรมะเลย (ก็) เก็บอกุศลต่อไปในจิตทุกขณะ แต่
พอฟังธรรมะแล้ว ก็ยังมีปัจจัยที่จะทำให้มีความเข้าใจ

จนกว่าความเข้าใจนั้น ชาติต่อไป เข้าใจอีก มั่นคงอีก ใน
ความเป็นอนัตตา

คุณพรทิพย์ :

ท่านอาจารย์คะ ขณะที่ศึกษาธรรมแล้วก็เข้าใจใน
เรื่องราว จะเป็นการที่สัญญา เริ่มที่จะจำสิ่งที่ถูก หรือ
ต่อเมื่อสติปฏิฐานเกิด ถึงจะจำใหม่

ท่านอาจารย์ :

เพราะฉะนั้น ขณะนี้ จำชื่อ สัญญาจำ อตตสัญญา จำว่า
เป็นสิ่งที่หนึ่ง สิ่งใด อนตตสัญญา จำว่า ไม่ใช่เรา ไม่ใช่สิ่ง
หนึ่ง สิ่งใด เกิดหรือยัง? ยังไม่เกิด เพราะฉะนั้น ก็รู้ได้ถึง
ความต่างของปริยัติ กับ ปฏิบัติ เพราะถ้าไม่มีปริยัติเป็น
พื้นฐาน ปฏิบัติ เกิดไม่ได้!!! สติสัมปชัญญะ เกิดไม่ได้!!!
ก็กระทบสัมผัสไปเรื่อย ๆ ปัญญาไม่มี!!!

...แต่เพราะมีความเข้าใจ ไซ้ไหม? แล้วก็เลือกไม่ได้ด้วย
ว่า ขณะนั้น สติเกิด โดยความเป็นอนัตตา รู้อะไรแล้วแต่
สติ เป็นเสียงก็ได้ เป็นได้ยินก็ได้ เป็นธาตุรู้ก็ได้ เป็นแข็งก็
ได้ เมื่อนั้นก็จะรู้ความต่างว่า นี่ไม่ใช่เพียงกายวิญญาน
แต่ปัญญาเริ่มรู้ว่า ขณะนั้นสติสัมปชัญญะ เพราะฉะนั้น

ในพระไตรปิฎก ท่านใช้คำที่ ร้อยาก แต่จริง คือ "อารมณ์ปรากฏดี"

ลองคิดดู นี่ไม่ได้ปรากฏดีเลย แสบเดียว ไม่รู้อะไรเลย ใช่ไหม? ต่อให้จะจับอย่างนี้ ก็ไม่ได้รู้อะไรเลย จะเรียกว่าปรากฏดี หรือ? ในความเป็นธาตุที่ แข็ง แต่พอสติสัมปชัญญะ รู้ตรงแข็ง ลักษณะที่แข็ง ปรากฏ ในความเป็นสิ่งที่จริง เฉพาะแข็ง และถ้าปัญญาที่ฟังจนกระทั่งสามารถที่จะเข้าใจ ขณะนั้นก็ค่อย ๆ รู้ความต่างของสติสัมปชัญญะ กับขณะที่กระทบไปสติสัมปชัญญะก็ไม่เกิด เพราะฉะนั้น ปัญญารู้ทุกอย่าง!!! เริ่มต้นตั้งแต่รู้ความต่างของปริยัติ ถ้าไม่ฟังอย่างนี้ จะรู้ไหม? ว่าปัญญา รู้สิ่งที่กำลังมี ไม่ต้องไปทำอะไรเลย!!! เพราะว่าสิ่งที่กำลังมี แสดงชัดถึงความเป็นอนัตตา เกิดแล้ว ไม่มีใครไปทำเลย แล้วก็เป็นอย่างนี้ กำลังรู้แข็งก็ไม่ใช่กำลังเห็น...

...นี่คือปริยัติ เพราะฉะนั้น จะเข้าใจความเป็นอนัตตา ตั้งแต่ขั้นปริยัติตลอดไป จนถึง สภาพธรรมะปรากฏ เมื่อเป็นวิปัสสนาญาณ "เรา" ไม่มี!! เพราะอะไร? วิปัสสนา-รู้

แจ้ง, ญาณ-เป็นปัญญา เห็นเฉพาะลักษณะที่ปรากฏ ที่
ละหนึ่ง และลองคิดว่า หนึ่งนี้ เดียวนี้เท่าไร? ใช่ไหม?
แต่นั้น หนึ่ง หนึ่งเดียว เพราะฉะนั้น ความชัดเจน จะมาก
ไหม? ในความเป็นธาตุรู้ ซึ่งไม่มีอะไรเลย ไม่มีรูปร่าง ไม่มี
อะไรเลย ต้องมีตสณิท แต่มีสิ่งที่กำลังปรากฏ อย่างแจ้ง
เวลานี้ เราพูดได้ เวลาที่แจ้งปรากฏ มีตสณิท แต่ไม่ได้
ปรากฏว่ามีตสณิท เพราะฉะนั้น จะเป็นความรู้ชัด ได้
ไหม? แต่ถ้ารู้ชัดจริง ๆ ต้องไม่มีอย่างอื่น และขณะนั้น
สภาพนั้นปรากฏดี ในความเป็นธรรมะ!!!

เพราะฉะนั้น แม้แต่คำว่า "ปรากฏดี" อารมณ์เหมือนเดิม
ดีด้วยปัญญาที่เห็นถูก ในขณะนั้น เพราะฉะนั้น จึงต้อง
เป็นปกติ ผิดปกติคือไม่เข้าใจธรรมะ!!!

คุณพรทิพย์ :

ท่านอาจารย์คะ สติปัฏฐานก็น่าจะโอเคแล้ว

ท่านอาจารย์ :

หมายความว่าอย่างไร?

คุณพรทิพย์ :

หมายถึง ท่านอาจารย์บอกต้องถึงขั้นวิปัสสนาญาณ แค
สติปัฏฐานก็น่าจะ...

ท่านอาจารย์ :

แต่ถ้าไม่มีสติปัฏฐาน วิปัสสนาญาณจะเกิดได้ไหม? ที่นี้
ความต่างของสติปัฏฐานกับวิปัสสนาญาณ ต้องมี
เพราะฉะนั้น ปัญญาทุกอย่าง ตามความเป็นจริง ว่าเป็น

เป็นสติสัมปชัญญะ นั่นเป็นวิปัสสนา เมื่อวิปัสสนาเกิด
เช่นเดียวกับ ถ้าสติสัมปชัญญะไม่เกิดขณะนี้ เดาไม่ได้ว่า
สติสัมปชัญญะเป็นอย่างไร ก็บอกว่ากำลังรู้สิ่งที่กำลัง
ปรากฏ แต่ทีละหนึ่ง เฉพาะหนึ่งด้วย เพราะฉะนั้น ปกติ
ธรรมดาอย่างนี้ มีปัจจัยที่สติสัมปชัญญะจะเกิด ขณะนั้น
อารมณ์ปรากฏดี กับสติที่รู้เฉพาะ แล้วมีความเข้าใจด้วย
แต่ความเข้าใจขณะนั้นมันน้อย มันไม่พอ ยังไม่คุ้นเคย
กับความเป็นธรรมะ เพิ่งเริ่มที่จะรู้ว่า สติพื้นฐานเป็นอย่าง
นี้ เป็นปกติอย่างนี้ แล้วก็เกิดโดยความเป็นอนัตตาอย่าง
นี้ เลิกคิดแล้ว ว่าจะไปรู้โน้น รู้นี้ อะไร หทัยรูป อะไร ไม่มี
ทางที่จะเข้ามาชักชวนให้เข้าใจผิดได้ เพราะนั่นเป็น เรา
พยายาม แต่นี่ เป็นอนัตตา!!! ลมหายใจก็ปรากฏได้ อะไร
ก็ได้ โดยความเป็นอนัตตา จะมีความเข้าใจมันคงขึ้น ใน
ความเป็นอนัตตาว่า เลือกไม่ได้ แต่ว่าปัญญาพอไหม?
ขั้นต้น พอแค่ว่า นี่เป็นสติสัมปชัญญะ แต่ว่า อย่างอื่น ทั้ง
วัน ไม่ใช่เราไปให้สติสัมปชัญญะเกิดทางโน้น ทางนั้น
ทางนี้ บ่อย ๆ แล้วแต่

...ความอดทนมาแล้ว ชันติบารมี ที่จะรู้ว่า ปัญญา รู้
อะไร ก็รู้สิ่งที่ปรากฏอย่างนี้ แต่โดยในความต่างขั้นฟัง
และความต่างขั้นกำลังรู้เฉพาะทีละหนึ่ง และ ทีละหนึ่งนี้
ยังไม่ใช้วิปัสสนาญาณ เพราะฉะนั้น บารมี ๑๐ อยู่ใน
ขณะที่กำลังฟัง แล้วก็มีใจ...

...เพราะฉะนั้น ที่คุณกุลวิไลยกมาเมื่อวันเสาร์ ที่
เหมือนกับผู้มีพระภาคฯ ให้ จงมีความเพียร จงรีบเร่ง
กระทำความเพียร หรืออะไรก็ตามแต่ ที่เป็นสำนวน
แปล แล้วคนที่ไม่เข้าใจธรรมะ ไปรีบเร่ง ทำความเพียร รู้
อะไร? คิดดู แต่ถ้าเข้าใจถูก ชีวิตจะสิ้นสุดลงเมื่อไหร่ก็ได้
เพราะฉะนั้น ขณะที่ยังไม่เข้าใจ ทางเดียวที่จะเข้าใจ คือ
ฟัง ไม่ใช่รีบเร่งไปทำอะไรเลย รีบเร่งเข้าใจสิ่งที่กำลังฟัง
โดยการเป็นผู้ที่พิจารณาในความละเอียดอย่างยิ่ง เพื่อ
การละความเป็นเรา

ถ้ายังเป็นเราไปทำ ก็คือว่า ไม่ใช่รีบเร่งกระทำความเพียร
เพราะว่า ไม่รู้ แล้วไปเพียรอะไร? แต่เพราะปัญญารู้ว่า
ปัญญา คือ ความเข้าใจถูก จะมาจากไหน ความเข้าใจ
ถูก ก็ต้องมาจากการฟัง การฟังก็ต้องฟังด้วยความที่รู้ว่า

เป็นธรรมดา ไม่ใช่เรา ทุกอย่างขณะนี้ ค่อย ๆ เต็มลงไป
ทีละเล็ก ทีละน้อย ว่า ไม่ใช่เรา นี่คือ เร่งทำความเพียร
เพราะอะไร? เดียวนี้ไง แต่ถ้าคุณจะไปทำความเพียรที่อื่น
คุณเข้าไป เพราะว่าคุณไม่รู้สิ่งที่กำลังปรากฏ

เพราะฉะนั้น แม้แต่แต่ละคำ ถ้ามีความเข้าใจจริง ๆ
สามารถที่จะรู้ว่า คำนั้นหมายความว่าอะไร แล้วไม่ไปผิด
เพราะความเข้าใจ อย่างมีคำถามว่า มรรคมงคลแปด ละ
อภิชฌา ละโทมนัส ละอย่างไร? ก็ปัญญาต่างหาก ที่รู้ ถ้า
ไม่มีปัญญาจะไปละหรือ? จะไปรู้หรือ? ว่านี่ผิด!!! นี่โลกะ
นั่นโทสะ ทรมานตัวบ้าง อะไรบ้าง...

...ทุกคำ มีความลึกซึ้ง ถ้าบอกว่า รีบเร่งไปทำความเพียร
พระผู้มีพระภาคฯ ตรัส ก็เลยไปกระทำกันใหญ่ เข้าใจ
อะไร? ถ้าไม่ใช่เข้าใจ (ก็คือ) ตัวตน แล้วก็จะไปละตัวตน
ได้อย่างไร? เพราะฉะนั้น ที่เรายังมีชีวิตอยู่ คือ พังพระ

ธรรมด้วยความเคารพ ที่จะไตร่ตรองในคำจริง ที่แสดงถึง
ความเป็นอนัตตา จะมาก จะน้อย ก็ขอให้เข้าใจความจริง
ที่เป็นอนัตตา อันนี้ สำคัญที่สุดในการฟัง...

...บางคนถ้าไม่เข้าใจ ฟังแล้วอยากเลย ตัวตนมาเลย
แทนที่จะเป็นความเข้าใจ ก็กลายเป็นสิ่งที่ตั้งหาต้องการ
โลภะต้องการ จะทำอย่างนี้ จะเอาอย่างนั้น นี่หรือคำ
สอนของพระพุทธเจ้า? เพราะฉะนั้น ต้องรู้เลย ทุกคำ
เป็นไปเพื่อละความไม่รู้ เป็นไปเพื่อละความติดข้อง ใครก็
ละไม่ได้ นอกจากปัญญา

เพราะฉะนั้น สละคืนบ้าง ละวางบ้าง เขาก็จับเอาคำนี้
อะไรเกิดขึ้น โลภะเกิด ก็ละวางเสีย พุดได้อย่างไร?
พระพุทธเจ้าตรัสอย่างนี้หรือ? ไม่มีปัญญาสักนิดเดียว
แล้วละอะไร? แต่พอเข้าใจถูกต้อง ละวางความไม่รู้และ
ความเห็นผิด จากการฟังเข้าใจ ต้องมีอันนี้ก่อน ถ้าไม่มี
อันนี้ ไปถึงอันนั้นไม่ได้ ใช่ไหม?...

...เพราะฉะนั้น ฟังเดิน ๆ ทุกคนก็ไปเลย ละวางเลย เพียรเลย แต่ไม่ถูก!!! เพราะไม่เข้าใจ จะเข้าใจความหมายของบารมี ๑๐ ที่ขาดไม่ได้เลย เพราะเดี๋ยวนี้ไม่รู้ แล้ววิริยะอยู่ไหน? กำลังเกิดขณะที่ฟังแล้วค่อย ๆ เข้าใจ อุดทนไหม? แล้วแต่จะเกิดเมื่อไหร่ ชาตินี้หรือชาติไหนก็ไม่สำคัญ ขอให้เป็นการละ ความเป็นเราที่จะทำหรือต้องการ ตัวนี้มาเสริม มาถ่วง จนกระทั่งก้าวหน้าไม่ได้ เพราะมันหนักมาก ด้วยความเป็นเรา ทำไป ผิดไป ทำไป ผิดไป แล้วมันจะไปไหน? แล้วก็รู้จักพระพุทธเจ้าด้วย พระปัญญาคุณที่ได้ทรงแสดงธรรมะ เพื่อเรา กลายเป็นใครพูดก็ไม่รู้ไปเชื่อเขาหมดเลย แต่ว่าปัญญาไม่เกิดและไม่รู้ด้วยว่า รู้อะไร...

...การฟังธรรมะถึงเดินไม่ได้ แล้วก็ปรากฏว่า คนฟังในอดีต ท่านรู้มาแล้วทั้งนั้นในชาติก่อน ๆ พอพบพระพุทธเจ้า สนทนา ตรัสว่าอะไร ท่านเข้าใจเลย แต่ของเรา จะเอาอย่างนั้น จะเอาอย่างนี้ ฟังแล้วเป็นโน่น เป็นนี่ ก็ไม่ใช่ปัญญาของคนในครั้งนั้น ก็เทียบกันไม่ได้ กว่าที่จะถึงความ

เป็นบุคคล ที่ได้เฝ้า ได้ฟังพระธรรมแล้วเข้าใจ กับการที่
ตอนนี้ยังเป็นอย่างนี้ ก็ไม่เป็นไร ใช่มั้ย? จนกว่าจะเข้าใจ
มีโอกาสได้ยินเมื่อไหร่ ก็เข้าใจถูก ไม่ใช่เข้าใจผิด...

...เพราะฉะนั้น ตราบใดที่พระธรรมยังมีอยู่ และเป็นผู้ที่
ละเอียด รอบคอบ และด้วยความเคารพ ด้วยความไม่
ประมาท จงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม รวมทั้ง "ฟัง"
ด้วย ไม่ใช่ตื่น ๆ ไม่ใช่งาย ๆ ไม่ใช่ฟังแล้วจะปฏิบัติ หรือ
เป็นตัวตน แล้วไม่รู้ความต่างของขณะนี้ มีเห็นก็ยังไม่รู้
ได้แต่ฟัง แต่การรู้เฉพาะเห็น ตรงเห็น แล้วเริ่มเข้าใจ ต้อง
ต่างกันแล้ว กับการที่กำลังฟัง แล้วก็มีเห็น ทุกอย่างหมด
ไม่ว่าอะไรที่มี แล้วก็รู้ด้วยว่า ปัญญา คือ อะไร ปัญญา
คือ เข้าใจ เข้าใจในความเป็นธรรมะ จนกระทั่ง ไม่ใช่เรา
เมื่อไหร่ เมื่อนั้นก็ตรงกับพระธรรมที่ทรงแสดงว่า ธรรม
ทั้งหลายเป็นอนัตตา ต้องตรงตั้งแต่คำแรก จนถึงคำ
สุดท้าย...

กราบทำบุญชาคุณ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ที่เคารพยิ่ง
ขอบพระคุณและขออนุโมทนาในกุศลศรัทธาของคุณกุสุมา โกมลิกิติ (พีจุ)
และครอบครัวชัยศรีโสภณกิจทุกท่าน และกราบขอบพระคุณพีจี (ดร.ปรีดา โกมลิกิติ)
สำหรับอาหารอร่อย ๆ และสถานที่สวยงาม กว้างขวาง สะดวกสบายอย่างยิ่ง
และขออนุโมทนาในกุศลจิตของทุก ๆ ท่าน ครับ

